

Rosana RATKOVČIĆ, **Srednjovjekovno zidno slikarstvo u kontinentalnoj Hrvatskoj**, Umjetnička organizacija Kultura umjetnosti, Zagreb, 2014., 290 str.

Knjiga *Srednjovjekovno zidno slikarstvo u kontinentalnoj Hrvatskoj* autorice i povjesničarke umjetnosti Rosane Ratkovčić rezultat je dugogodišnjeg autoričina istraživanja spomenika srednjovjekovnog zidnog slikarstva na području kontinentalne Hrvatske u razdoblju od 14. do prve polovice 16. stoljeća. Autorica u knjizi donosi pregled više od osamdeset lokaliteta na kojima se nalaze srednjovjekovni spomenici zidnog slikarstva. U srednjem vijeku zapadni dio tog područja bio je u sastavu Zagrebačke biskupije, dok je istočni dio bio pod nadležnosti biskupije u Pečuhu. Srednjovjekovne zidne slike u kontinentalnoj Hrvatskoj nalaze se u župnim crkvama, dvorskim kapelama, u zagrebačkoj katedrali, u samostanskim crkvama i u crkvama križarskih redova. U knjizi se analizira stanje njihove očuvanosti te sagledava utjecaj stilskih obilježja iz drugih sredina. Kontinentalna Hrvatska kao zemljopisni pojam ne odgovara povijesnim nazivima hrvatskih zemalja u srednjem vijeku, no autorica u uvodu »Prostorni i vremenski okvir« (16-20) ističe kako se u knjizi koristi tim nazivom da bi uspostavila odnos prema baštini Dalmacije i Istre u istom razdoblju o kojima je dosad objavljen znatan broj radova i monografija. Naglašava da je zidno slikarstvo marginalizirano u istraživanjima srednjovjekovne umjetnosti kontinentalne Hrvatske, ali ističe da ono nije bilo marginalna pojava, jer brojnost i visoka umjetnička vrijednost tih spomenika potvrđuju njihov značaj u životu srednjovjekovnog društva. Knjiga se sastoji od tri poglavlja i opširnog kataloga te je obogaćena slikama s detaljnim opisima.

U poglavlju »Zidne slike i arhitektura« (21-52) autorica donosi opise arhitektonskih prostora koji su utjecali na format i raspored zidnih slika, opisuje koje su se tehnike slikanja upotrebljavale (*al fresco* i *fresco secco*) te analizira ikonografski sadržaj na apsidama, svetištima, lađama i pročelju crkava. U poglavlju »Naručitelji i pokrovitelji« (54-59) donosi za svaku zidnu sliku podatke o ustanovama ili osobama koji su ih dali naručiti ili su im bili pokrovitelji. U srednjovjekovnom su feudalnom društvu Crkva, samostani i feudalno plemstvo bili nositelji kulturnih vrijednosti neke sredine i pokrovitelji umjetničkog djelovanja te autorica zaključuje da je stvaranje zidnih slika na prostoru kontinentalne Hrvatske vjerojatno određeno njihovim izborom majstora i stila koji ti majstori donose.

Prateći nastanak pojedinih zidnih slika kroz analizu umjetničkih stilova na njima i društveno-političkih uvjeta koji su postojali u vremenu kad su te slike stvarane, autorica u poglavlju »Vrijeme i stil« (60-114) srednjovjekovno zidno slikarstvo na teritoriju kontinentalne Hrvatske dijeli na ono koje pripada 14. stoljeću, zatim prvoj polovici i sredini 15. stoljeća, drugoj polovici 15. stoljeća i najzad na ono iz 15. i prve polovice 16. stoljeća. Ostatak knjige opremljen je opširnim katalogom s kataloškim jedinicama, koje uz pregled arhitektonskih svojstava spomenika obuhvaćaju opis zidnih slika, njihovih morfoloških i stilskih obilježja, ikonološku i formalnu analizu, kao i popis literature o pojedinom spomeniku. Lokaliteti u katalogu navedeni su abecednim redom, a ne kronološkim, zbog toga što se u mnogim crkvama nalazi više slojeva zidnih slika iz različitih perioda i stilova. Pored sačuvanih spomenika srednjovjekovnog zidnog slikarstva katalog obuhvaća i podatke o izgubljenim zidnim slikama do kojih je autorica došla zahvaljujući literaturi ili bilješkama ranijih istraživača.

Prikazi i recenzije

Ova knjiga istraživačko je djelo autorice Rosane Ratkovčić koja sadrži dosad nepoznate podatke o bogatoj baštini spomenika zidnog slikarstva na teritoriju kontinentalne Hrvatske te koja uz prikaz svih zidnih slika ujedno daje pregled povijesnih zbivanja pod kojima su zidne slike na tom području nastajale. Zbog toga je ova monografija nezaobilazna literatura u istraživanjima srednjovjekovne hrvatske povijesti i umjetnosti.

Božena Glavan